

495/2001 Sb. NAŘÍZENÍ VLÁDY ze dne 14. listopadu 2001,

kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

Vláda nařizuje podle § 133a odst. 6 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 155/2000 Sb.:

§ 1

Tímto nařízením se v souladu s právem Evropských společenství¹⁾ stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (dále jen "ochranné prostředky"), mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků.

§ 2

Ochrannými prostředky pro účely tohoto nařízení nejsou

- a) běžné pracovní oděvy a obuv, které nejsou určeny k ochraně zdraví zaměstnanců před riziky a které nepodléhají při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění,
- b) výstroj a vybavení záchranných sborů a služeb vykonávajících činnost podle zvláštních právních předpisů,²⁾
- c) speciální ochranné prostředky používané v armádě nebo pořádkových a bezpečnostních silách,
- d) výstroj a vybavení používané při provozu na pozemních komunikacích,³⁾
- e) sportovní výstroj a vybavení,
- f) ochranné prostředky určené pro sebeobranu,
- g) prostředky pro zjišťování a signalizování rizik a škodlivin na pracovišti.

§ 3

(1) Ochranné prostředky musí

- a) být po dobu používání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat další riziko,
- b) odpovídat podmínkám na pracovišti,
- c) být přizpůsobeny fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců,
- d) respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnanců.

(2) Tam, kde přítomnost více než jednoho rizika vyžaduje, aby zaměstnanci používali současně více ochranných prostředků, musí být tyto ochranné prostředky vzájemně slučitelné.

(3) Zaměstnanci musí být s používáním ochranných prostředků seznámeni. Používání ochranných prostředků více zaměstnanci je možné pouze v případě, že byla učiněna opatření, která zamezí ohrožení přenosnými chorobami.

(4) Způsob, podmínky a dobu používání ochranných prostředků stanoví zaměstnavatel na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště a s přihlédnutím k vlastnostem těchto ochranných prostředků.

§ 4

(1) Při hodnocení rizik pro výběr a použití ochranných prostředků se postupuje zejména podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení.

(2) Při výběru ochranných prostředků se postupuje zejména podle příloh č. 2 a 3 k tomuto nařízení.

§ 5

(1) K předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění poskytne zaměstnavatel dezinfekční prostředky. Za dezinfekční prostředky se považují též ochranné masti s dezinfekčním účinkem.

(2) Zaměstnancům, kteří přicházejí do styku s látkami, jež mohou způsobit podráždění pokožky nebo znečištění zaměstnance, poskytne zaměstnavatel podle druhu látky mycí a čisticí prostředky, jejichž doporučené množství je uvedeno v příloze č. 4 k tomuto nařízení, případně regenerační krémy a masti.

§ 6

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2002.

Předseda vlády:

Ing. Zeman v. r.

1. místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí:

PhDr. Špidla v. r.

Příl.1

Jméno a příjmení:

Pracovní zařazení:

Tabulka pro vyhodnocení rizik pro výběr a použití
ochranných prostředků

Příl.2

Jednotlivými ochrannými prostředky jsou zejména:

Pro ochranu hlavy:

- a) ochranné přilby (používané např. v dolech, ve stavebnictví, lesnictví, zemědělství a průmyslu),
- b) ochrany proti skalpování (čepice, barety, sítě na vlasy - se štítkem nebo bez štítku, apod.),
- c) ochranné pokrývky hlavy (barety, čepice, nepromokavé klobouky apod., vyrobené z textilie, impregnované textilie aj.).

Pro ochranu sluchu:

- a) zátkové chrániče sluchu a podobné prostředky,
- b) mušlové chrániče sluchu,
- c) akustické přilby (tzv. protihlukové přilby),
- d) mušlové chrániče sluchu, které lze připojit k ochranným přilbám,
- e) chrániče sluchu s přijímačem a nízkofrekvenční indukční smyčkou,
- f) ochrana sluchu s interkomem.

Pro ochranu očí a obličeje:

- a) ochranné brýle,
- b) ochranné brýle proti záření rentgenovému, laserovému, ultrafialovému, infračervenému, viditelnému (proti oslnění),
- c) ochranné obličejové štíty,
- d) svářečské kukly a štíty (štíty s držadlem, kukly s upínacím náhlavním páskem nebo kukly, které lze připevnit na ochranné přilby).

Pro ochranu dýchacích orgánů:

- a) masky a polomasky s filtry proti částicím, parám, plynům a proti radioaktivnímu prachu s vhodnou lícnicovou částí,
- b) izolační dýchací přístroje s přívodem vzduchu,
- c) prostředky na ochranu dýchacích orgánů včetně snímatelné svářečské kukly,
- d) potápěčské dýchací přístroje a vybavení.

Pro ochranu rukou a paží:

- a) rukavice na ochranu před:
 - mechanickým poškozením (proti bodnutí, proříznutí, vibracím apod.),
 - chemickými látkami a biologickými činiteli,
 - elektřinou, žářem a nízkými teplotami,
 - ionizujícím zářením,
- b) palcové rukavice,
- c) ochranné prsty,
- d) ochranné rukávy,
- e) ochranné nátepníky pro těžkou práci,
- f) dlaňovnice,
- g) ochranné rukavice pro práce ve vlhkém, mokřem nebo znečišťujícím prostředí.

Pro ochranu nohou:

- a) obuv polobotková, kotníčková, poloholeňová, holeňová a vysoká, zejména do vlhkého prostředí,
- b) obuv s ochrannou a bezpečnostní tužinkou,
- c) obuv, kterou lze rychle vyzout,
- d) obuv a přezůvková obuv s podešví odolnou proti žáru,
- e) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv s protiskluzovou podešví,
- f) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv odolná proti vibracím,
- g) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv antistatická,
- h) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv tepelně izolační,
- i) ochranná obuv pro obsluhu přenosných řetězových pil,
- j) dřeváky,
- k) ochrana proti pořezání,
- l) chrániče kolen,
- m) snímatelné chrániče nártu,
- n) kamaše,
- o) vyměnitelné podešve (odolné proti žáru, propíchnutí nebo potu),
- p) snímatelné hroty pro chůzi na ledu a sněhu nebo na kluzkých podlahovinách.

Pro ochranu trupu a břicha:

- a) ochranné vesty, kabáty a zástěry pro ochranu před strojním zařízením a před ručním nářadím (bodnutí, pořezání, rozstříknutí roztaveného kovu apod.),
- b) ochranné vesty, kabáty a zástěry na ochranu před chemickými a biologickými látkami,
- c) vyhřívané vesty,
- d) záchranné plovací vesty,
- e) zástěry na ochranu před rentgenovým zářením,
- f) bederní pásy, protektory.

Pro ochranu celého těla

Prostředky pro prevenci pádů:

- a) úplná výstroj pro prevenci pádů včetně veškerých doplňků,
- b) brzdné zařízení pohlcující kinetickou energii včetně veškerých nezbytných doplňků,
- c) prostředky pro polohování těla.

Ochranné oděvy:

- a) ochranné pracovní oděvy (dvojdílné, kombinézy),
- b) oděvy poskytující ochranu před strojním zařízením a ručním nářadím (proti bodnutí, pořezání apod.),
- c) oděvy na ochranu před chemickými látkami a biologickými činiteli,
- d) oděvy chránící před rozstříkem roztaveného kovu nebo před

- infračerveným zářením,
- e) oděvy odolné proti žáru a ohni,
- f) oděvy proti chladu a vodě (nepromokavé),
- g) oděvy na ochranu před ionizujícím zářením,
- h) oděvy prachotěsné,
- i) oděvy plynotěsné,
- j) oděvy a doplňky s vysokou viditelností z retroreflexních a fluorescenčních materiálů (pásky na rukávy, rukavice apod.),
- k) potápěčské oděvy,
- l) ochranné příkrývky.

Příl.3

Práce a činnosti, které vyžadují poskytování ochranných prostředků, jsou zejména:

1.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu hlavy a lebky

Ochranné přilby:

- a) práce na staveništi,
- b) práce spojené s údržbou opravami a modernizací ocelových mostů, ocelových konstrukcí budov, stožárů, věží, ocelových konstrukcí, vysokých pecí, v ocelárnách a válcovnách, velkých nádržích, velkém potrubí, v kotelnách a elektrárnách,
- c) práce spojené s údržbou a opravami v jámách, výkopech, šachtách a tunelech,
- d) zemní práce a práce v lomech,
- e) práce v podzemí, povrchových dolech, otevřených výkopech, při likvidaci skládek uhlí,
- f) práce s expanzními vsazovacími přístroji,
- g) trhací práce,
- h) práce v blízkosti zdvihacích zařízení, jeřábů a dopravníků,
- i) práce u vysokých pecí, u redukčních pecí, při zpracování kovů, kování, kování v zápustce, slévání,
- j) práce na průmyslových pecích, kontejnerech, strojním zařízení, sílech, zásobnících a potrubích,
- k) stavba a opravy lodí,
- l) práce při posunování železničních vagonů,
- m) práce na jatkách,
- n) záchranné práce a zdolávání havárií, nejsou-li vykonávány záchrannými sbory a službami,
- o) práce při chovu koní,
- p) těžba dříví, manipulace s kulatinou,
- r) obsluha zakladačů a vysokozdvíhých vozíků.

2.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu nohou

2.1 Ochranná obuv s podešvemi odolnými proti propíchnutí:

- a) práce při výstavbě skeletu budov, základů a silniční práce,
- b) lešenářské práce,
- c) demoliční práce,
- d) práce s betonovými a prefabrikovanými díly, stavby bednění a jeho odstraňování,
- e) nádvorní práce a práce ve skladištích,
- f) práce na střeších,
- g) práce v lese,
- h) práce v chemických provozech.

2.2 Ochranná obuv s podešvemi, které nejsou odolné proti proražení, proříznutí:

- a) práce na ocelových mostech, ocelových konstrukcích budov, stožárech, věžích, výtazích, ocelových konstrukcích, vysokých pecích, v ocelárnách a válcovnách, velkých nádržích, velkých potrubích, jeřábech, kotelnách, elektrárnách,
- b) práce při stavbě pecí, topných a větracích zařízení a montáži kovových dílů,
- c) práce při přestavbách a údržbářské práce,
- d) práce u vysokých pecí, u redukčních pecí, v ocelárnách, válcovnách, při zpracování kovů, kování, kování do zápustky, lisování za tepla, tažení drátů,
- e) práce v kamenolomech a otevřených výkopech, na uhelných skývkách,
- f) práce při dobývání a zpracování hornin,
- g) práce při výrobě a zpracování plochého a obalového skla,
- h) práce při vyzdívání pecí v keramickém průmyslu,
- i) práce s formami v keramickém průmyslu,
- j) práce při formování v keramickém průmyslu a práce v průmyslu stavebních hmot,
- k) práce v dopravě a skladování,
- l) práce s mraženými bloky masa a s bloky konzervovaných potravin,
- m) práce při stavbě a opravách lodí,
- n) práce při posunování železničních vagónů,
- o) práce u rámcových pil,
- p) dlouhodobá práce ve stoje.

2.3 Ochranná obuv s podpatky nebo na klínu a s podešvemi odolnými proti proražení, proříznutí: práce na střeších.

2.4 Ochranná obuv s tepelně izolační podešví:

práce na velmi horkých nebo velmi studených materiálech nebo při práci s nimi.

2.5 Ochranná obuv, kterou lze snadno vyzout:

práce, při které se vyskytuje riziko proniknutí roztavené látky.

2.6 Ochranná obuv s protiskluzovou podešví:

práce ve vlhkém prostředí nebo na kluzkých plochách.

3.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu zraku nebo obličeje

Ochranné brýle, obličejové štíty nebo stínítka:

- a) svářecí, brousící a rozbrušovací práce,
- b) práce při utěšňování a sekání,
- c) práce při dobývání a zpracování hornin,
- d) práce s expanzními vsazovacími přístroji,
- e) práce na hrubovacích strojích, které jsou zdrojem malých úlomků,
- f) kování do zápustky,
- g) odstraňování částí materiálu nebo práce, při nichž vznikají úlomky nebo stěpiny (kovoobrábění, dřevoobrábění),
- h) práce při tryskání abrasivních látek,
- i) práce s kyselinami a zásadami, jejich roztoky, dezinfekčními látkami a žíravými čistícími prostředky,
- j) práce, při nichž se rozprašují kapaliny,
- k) práce s roztavenými látkami nebo v blízkosti těchto látek,
- l) práce v sálavém teplu,
- m) práce s lasery,
- n) práce s přenosnými řetězovými pilami a křovinořezy.

4.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu dýchacích orgánů

Ochranné prostředky dýchacích orgánů:

- a) práce v nádržích, omezených prostorech a u průmyslových pecí vytápěných plynem,
- b) práce v blízkosti závačky pece,
- c) práce v blízkosti plynových konvertorů a plynového potrubí vysoké pece,
- d) práce v blízkosti odpichu vysoké pece, kde se mohou vyskytovat dýmy obsahující nebezpečné chemické látky,
- e) práce při vyzdívání pecí a u licích pánví, kde je vysoká prašnost,
- f) nanášení nátěrů stříkáním nebo práce s organickými rozpouštědly,
- g) práce v dolech, kamenolomech, šachtách, stokách a dalších podzemních prostorech souvisejících s kanalizací,
- h) práce s lepidly obsahujícími organická rozpouštědla (pokladači podlahovin, lepení textilií) apod.,
- i) mytí a odmašťování strojních součástí,
- j) práce při přípravě sklářského kmene,
- k) práce v mrazárnách, kde je bezpečí úniku chladicího média,
- l) práce při zpracování sypkých materiálů a při čištění zásobníků sypkých hmot,
- m) broušení dřeva,
- n) demoliční práce.

5.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu sluchu

Chrániče sluchu:

- a) práce při kování a obrábění kovů,
- b) práce při lisování kovů a skla,
- c) práce s kompresory a pneumatickými sbíječkami a kladivy,
- d) práce pozemního personálu na letištích;
- e) práce při beranění pilot,
- f) práce s dřevozpracujícími a textilními stroji a zařízeními,
- g) práce při těžbě a zpracování kamene a dřeva,
- h) obsluha zemních a stavebních strojů,
- i) obsluha lahvárenských linek,
- j) práce s expanzními vsazovacími přístroji.

6.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu těla, paží a rukou

6.1 Ochranné oděvy:

- a) práce s kyselinami a zásadami, jejich roztoky, dezinfekčními prostředky, žíravými čisticími prostředky a ochrannými postřiky,
- b) práce s horkými materiály nebo v jejich blízkosti a všude tam, kde jsou pociťovány vlivy vysoké teploty,
- c) práce při výrobě skla,
- d) otryskávací práce,
- e) práce v prostorech s teplotou hluboko pod bodem mrazu,
- f) práce při čištění cisteren, nádrží a kanálů.

6.2 Ohnivzdorné ochranné oděvy:

- a) svařování v omezených prostorech,
- b) opravy tavících agregátů kovu a skla.

6.3 Zástěry odolné proti proříznutí, probodnutí:

- a) práce při vykostování a řezání masa,

b) práce s ručními noži, při kterých je třeba táhnout nůž směrem k tělu.

6.4 Kožené zástěry:

- a) svařovací práce,
- b) kovářské práce,
- c) slévačské práce.

6.5 Ochrana předloktí:

práce při vykostování a krájení masa.

6.6 Rukavice:

- a) svařování,
- b) manipulace s předměty s ostrými hranami, s výjimkou strojů, kde je nebezpečí, že budou rukavice zachyceny,
- c) nechráněná práce s kyselinami a roztoky žiravin,
- d) práce s ropnými produkty,
- e) práce s podchlazenými výrobky a předměty,
- f) práce s expanzními vsazovacími přístroji.

6.7 Rukavice z kovové síťoviny:

- a) práce při vykostování a krájení masa,
- b) krájení masa ručním nožem při porážení zvířat a výrobě masa,
- c) práce při výměně nožů u řezacích strojů,

7.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu před nepříznivým počasím práce ve venkovním prostředí v deštivém a chladném počasí.

8.

Práce a činnosti, které vyžadují použití výstražných oděvů práce při nichž je zapotřebí, aby zaměstnanci byli zřetelně viditelní

9.

Práce a činnosti, které vyžadují použití bezpečnostních pásů a postrojů

- a) práce na lešeních a konstrukcích,
- b) práce při montáži stavebních prefabrikátů,
- c) práce na stožárech.

10.

Práce a činnosti, které vyžadují použití bezpečnostních lan

- a) práce v kabinách výškových jeřábů,
- b) práce ve výškových kabinách stohovacích a zakládacích zařízení ve skladištích,
- c) práce ve vysokých částech vrtných věží,
- d) práce v šachtách a stokách.

11.

Práce a činnosti, které vyžadují ochranu pokožky

- a) práce při zpracování barev a materiálů k nanášení,
- b) práce při vydělávání kůží,
- c) práce ve vlhkém prostředí,
- d) čisticí a údržbářské práce, při nichž může dojít ke kontaminaci pokožky,
- e) práce s ionizujícím zářením.

Příl.4

Příklady druhů prací z hlediska znečištění

Druhy prací	Příklady profesí a profesních činností
Práce velmi nečistá	asfaltěři, lakýrníci, vulkanizéři, deratizéři, galvanizéři, hlubinná těžba, obsluha kotelen na pevná paliva, obsluha a údržba zemních strojů, obsluha a údržba strojních zařízení, hutníci
Práce nečistá	seřizovači, vazači, řidiči nákladních vozidel, traktorů a zemědělských strojů, zedníci, montéři, stavební dělníci, obsluha stavebních strojů, lesní a zemědělské dělníci, kováři, provozní chemici, dělníci v potravinářské výrobě, řezníci, uzenáři, svářeči, chovatelé zvířat, obsluha kovoobráběcích strojů, práce ve zdravotnictví způsobující podráždění pokožky
Práce méně čistá	mistři, pracovníci technické kontroly, jeřábníci, skladoví dělníci, řidiči osobních vozidel, servisní technici, obuvníci, tesaři, obrábění dřeva, montáž elektrotechnických výrobků, zásobování, úklid
Práce čistá	administrativa, obsluha plynových kotelen, dozor, měření, obchod, služby, školství, věda, výzkum

Doporučená množství mycích a čisticích prostředků

Druhy prací	Mycí prostředek -	Čisticí pasta -
	množství v gramech	množství v gramech
	za měsíc	za měsíc
Práce velmi nečistá	200	900
Práce nečistá	100	600
Práce méně čistá	100	300
Práce čistá	100	-

| Konkrétní upřesnění množství mycích a čisticích prostředků |
| provede zaměstnavatel podle vyhodnocení rizik |

| Společně pro všechny druhy prací minimálně dva ručníky za rok |

1) Směrnice Rady 89/656/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci.

2) Například vyhláška č. 341/1992 Sb., o báňské záchranné službě.

3) Například zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 60/2001 Sb.